

Motion till riksdagen 2019/20:1512

av **Mats Berglund och Jonas Eriksson (båda MP)**

Studenters psykosociala hälsa och arbetsmiljö

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utföra en nationell kartläggning av studenters psykosociala hälsa och lämna förslag på åtgärder samt tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förtydliga studenthälsans uppdrag och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge studenter samma möjlighet till sjukskrivning och rehabilitering som anställda och tillkännager detta för regeringen.

Nationell kartläggning av studenters psykiska hälsa

Enligt Sveriges förenade studentkårer drabbas i dag allt fler studenter och doktorander av psykisk ohälsa, troligen till följd av de förutsättningar som finns för att studera och av arbetsmiljön under studierna. Studenter mår sämre psykiskt än andra grupper i samhället.

I Folkhälsomyndighetens rapport Psykisk ohälsa bland högskole- och universitetsstudenter kan förebyggas från 6 september 2018, som bygger på den nationella folkhälsoenkäten med data fram till 2016, anges att nära hälften av studenterna uppger besvär av ångslan, oro eller ångest. Bland yrkesverksamma ligger motsvarande siffra på runt en tredjedel. Tio procent av studenterna och fem procent av de yrkesverksamma angav att de hade svåra besvär. Var fjärde student uppgav att han eller hon hade nedsatt psykiskt välbefinnande, mot 16 procent av de yrkesverksamma. Ojämligheten mellan könen är stor; kvinnor upplever i betydligt högre utsträckning psykisk ohälsa än män.

De senaste siffrorna från Folkhälsomyndigheten, som ges via det webbaserade verktyget Folkhälsodata, visar att den psykiska ohälsan bland studenter har ökat sedan mätningen 2016 och att det rör sig om mer än 40 000 studenter varje termin som

upplever svår ångslan, oro eller ångest. 31 procent av studenterna känner stress (varav åtta procent är mycket stressade), och bland yrkesverksamma ligger motsvarande siffra på 14 procent.

Mer än hälften av studenterna (54 procent) upplever ångslan, oro eller ångest. För tolv procent av studenterna är symtomen av en svårare grad. Det kan jämföras med att ca 35 procent av yrkesverksamma i samma ålder upplever symtomen, varav bara fem procent upplever dem av svår grad. Sju procent av studenterna har haft suicidtankar de senaste åren. Bland yrkesverksamma är siffran bara två procent. Suicidtankar är alltså mer än tre gånger så vanligt bland studenter enligt tillgängliga data. Varje termin deltar ungefär 350 000 individer i högre utbildning. Av dessa uppger alltså mer än hälften att de upplever en form av psykiska besvär. För de flesta är symtomen lyckligtvis milda. Men samtidigt upplever över 40 000 studenter svår ångslan, oro eller ångest.

Studenter är överrepresenterade över hela spektrumet, från huvudvärk och sömnbesvär till diagnostiserad depression och suicidtankar, samtidigt som vi inte vet varför det är på detta vis. Således är det svårt att identifiera rätt förebyggande insatser. Därför behövs en statlig utredning av studenters psykiska ohälsa som undersöker vad den beror på. Utredningen bör också lämna förslag på åtgärder för att förbättra studenters psykiska hälsa.

Förtydliga studenthälsans uppdrag

Alla universitet och högskolor ska anordna studenthälsovård. Studenthälsovården ska fungera som ett komplement till vården. Den har en viktig förebyggande uppgift och är en väldigt värdefull resurs för att förebygga att psykisk ohälsa uppstår. Studenthälsovården är dessutom ofta den första kontakten som studenter söker sig till om de mår dåligt; de kan ge stöd eller hjälpa studenter vidare.

Redan 2007 påpekade Högskoleverket att studenthälsans uppdrag är vagt definierat. Det innebär att studenthälsan fungerar väldigt olika på olika lärosäten. Ibland är de bemannade med sjuksköterskor och kuratorer, ibland har de även psykologer och läkare. Ibland arbetar också de med arbetsmiljöfrågor, ibland inte. Likvärdigheten sviktar, vilket innebär att studenter vid olika universitet och högskolor inte erbjuds samma stöd och hjälp från studenthälsan.

Vissa studentkårer rapporterar om studenter som inte får hjälp utan blir hänvisade vidare. Ibland är det studenthälsan som hänvisar till vården, men det rapporteras samtidigt om studenter som har sökt sig till vården men där blivit hänvisade till studenthälsan. Det är ett problem att studenter inte alltid vet vart de ska vända sig.

Det behöver bli tydligare vilken roll studenthälsan har när det gäller tidiga insatser för att förhindra psykisk ohälsa, där studenterna vet vad de ska förvänta sig. Utredningen *Samordnad utveckling för god och nära vård* (S 2017:01) ska, enligt det tredje tilläggsdirektivet (dir. 2019:49), lämna förslag om att förtydliga studenthälsans uppdrag så att psykisk ohälsa kan förebyggas bland studenter. Samtidigt är det viktigt att notera att studenthälsovården i dag anordnas med lärosätenas utbildningsanslag. Därför är det viktigt att inte utöka studenthälsans uppdrag utan att tillskjuta medel. Studenthälsan måste både ha en tydlig roll och ha goda förutsättningar att uppfylla sitt uppdrag.

Studenters möjlighet till sjukskrivning och rehabilitering

Studenter som är utbrända eller av andra skäl behöver bli sjukskrivna på grund av psykisk ohälsa måste ges en chans att återgå till studierna. Det förutsätter att studenter kan fasa in studierna. Då måste det finnas en generell möjlighet att vara sjukskriven på deltid. Rehabiliteringsansvaret för studenter bör därför förtydligas.

Förra året införde regeringen en möjlighet för studenter att vara sjukskrivna på 50 % vid kroniska sjukdomstillstånd. Det är ett steg i rätt riktning men hjälper inte den som håller på att tillfriskna och behöver rehabiliteras tillbaka till studier.

År 2018 lämnades utredningen *Ökad trygghet för studerande som blir sjuka* (SOU 2018:9), som ett delbetänkande inom utredningen för tryggare och effektivare studier. Utredningen gav förslag om hur sjukskrivningsprocessen för studenter kan bli bättre. Förslagen är framsynta, och regeringen bör gå vidare med dem. Det gäller främst möjligheten för studenter att vara sjukskrivna på deltid i steg om 25 procent, vilket skulle ge samma möjlighet för studenter som för anställda, men en mer flexibel deltid bör även undersökas i sammanhanget.

Studenthälsan bör därtill få möjlighet att remittera studenter till vård, vilket enligt uppgift inte studenthälsan på alla studieorter i dagsläget har vad gäller exempelvis funktionsnedsättning och psykisk ohälsa.

Mats Berglund (MP)

Jonas Eriksson (MP)